

OBSZARY TWÓRCZEJ AKTYWNOŚCI MŁODZIEŻY GIMNAZJALNEJ W POLSCE

MASTALERZ Elżbieta, PL

Streszczenie

Nowa podstawa programowa dla gimnazjum, zatwierdzona w 2009 roku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej przewiduje realizację edukacji ogólnotechnicznej poprzez wybrane przez nauczyciela i uczniów, dwa moduły działań technicznych. Wycinkowe badania przeprowadzone wśród nauczycieli gimnazjum w październiku 2010 roku pozwoliły ustalić jakie moduły wybrano, jakie zadania techniczne wykonują uczniowie aktualnie na zajęciach technicznych. Jest to wiedza istotna dla zreformowania programu kształcenia nauczycieli Edukacji techniczno informatycznej.

Słowa kluczowe: gimnazjum, edukacja techniczna, moduły.

CREATIVE ACTIVITY AREAS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN POLAND

Abstract

A new program for middle schools, approved in 2009 by Polish Ministry of Education, includes technical education through two technical activity modules, chosen by teacher. Research done throughout middle school teachers in November 2010 showed which were the most commonly chosen modules and what technical activities are performed by students during their technical education lessons. It is highly important information to be able to start reforming the program of educating technical education teachers.

Key words: middle school, technical education, module.

Wprowadzenie

Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa aktualna realizacja przedmiotu zajęcia techniczne w gimnazjum powinna odbywać się w formie zajęć do wyboru, spośród propozycji przygotowanych przez szkołę (co najmniej dwóch). Uczniowie winni mieć możliwość wyboru rodzaju zajęć, a więc stawia się na różne obszary zainteresowań technicznych. Jak wygląda w praktyce realizacja założeń edukacji ogólnotechnicznej poprzez zadania techniczne udało się ustalić za pomocą wywiadu z aktualnie pracującymi nauczycielami techniki w gimnazjach na terenie Krakowa.

1 Założenia kształcenia ogólnotechnicznego w gimnazjum.

Edukacja ogólnotechniczna jest niezbędnym elementem kanonu wykształcenia ogólnego każdej jednostki ludzkiej. Najważniejsze zadania wynikające z powyższego twierdzenia to:

- zapoznanie uczniów z możliwościami zastosowania techniki dla polepszenia warunków życia,
- uświadomienie zmian dokonujących się w otoczeniu człowieka za sprawą techniki,
- ukształtowanie człowieka przygotowanego do życia w świecie techniki,
- ukształtowanie podstawowych umiejętności niezbędnych do posługiwania się narzędziami oraz urządzeniami technicznymi,
- doprowadzenie do wzrostu świadomości moralnej i technicznej,
- przygotowanie do samodzielnego i właściwego wyboru zawodu (1).

Zajęcia techniczne w gimnazjum zgodnie z założeniem nowej podstawy programowej, powinny być realizowane w formie zajęć do wyboru spośród przygotowanych przez szkołę przynajmniej dwóch modułów. Uczniowie powinni mieć możliwość wyboru tego, co ich interesuje. Nauczyciel techniki musi pamiętać planując konkretny rodzaj zajęć, aby uwzględniały główne cele przedmiotowe, a więc odpowiadały wymaganiom podstawy programowej. Elementy rysunku technicznego powinny być włączone do modułu na zasadzie jego odmiany według treści działań technicznych, na przykład w zajęciach stolarskich – rysunek techniczny stolarski, w zajęciach krawieckich - rysunek techniczny krawiecki. W podstawę programową wpisano także ochronę środowiska, powinna więc także przenikać zagadnienia techniczne obranych do realizacji modułów. Wychowanie komunikacyjne nie powinno stanowić tematów dodanych do innych modułów, może stanowić odrębny moduł z zachowaniem struktury działań technicznych. Zalecenia metodyczne dotyczące zajęć technicznych w gimnazjum sugerują wykorzystanie metody projektów, gdzie dobór zadań przez nauczyciela zintegruje wiedzę z różnych obszarów techniki.

2 Badania w zakresie realizacji edukacji ogólnotechnicznej w gimnazjum.

Podstawowym celem podjętych badań było ustalenie jakiego typu działania praktyczne podejmują uczniowie w gimnazjum w ramach zajęć technicznych realizowanych modułowo. W badaniach rozpatrywano następujące problemy badawcze:

- Jakie moduły są przyjęte do realizacji?
- Jakie zadania techniczne wykonują uczniowie na lekcjach techniki?
- Jakie trudności są w realizacji edukacji ogólnotechnicznej?
- Jakie propozycje zmian postuluje nauczyciel w kształceniu ogólnotechnicznym?

Dążono więc do ustalenia sposobów realizacji przedmiotu ogólnotechnicznego wśród uczniów klas gimnazjalnych, które obejmuje nowa podstawa programowa, tj. klasy pierwsze i drugie. Zgodnie z nową podstawą programową przedmiot winien nazywać się zajęcia techniczne i być realizowany w dwóch 30 godzinnych modułach. Wstępne rozeznanie wśród nauczycieli gimnazjum pokazało, że do nowej podstawy programowej uczący odnoszą się sceptycznie. Zebrany materiał badawczy przez studentów ETI, w trakcie odbywania praktyki zawodowej, obrazuje aktualne problemy w zakresie edukacji ogólnotechnicznej w trzecim etapie edukacyjnym. Informacje uzyskano od 28 nauczycieli uczących klasy pierwsze i drugie. Były to w większości szkoły krakowskie, tylko 3 były z innych miast, z czego 2 znajdowały się na terenie gminy Myślenice i 1 szkoła w Pilźnie. Realizowane moduły wśród badanych to: zajęcia fotograficzne, modelarskie, papieroplastyczne, komunikacyjne, krawiectwo, elektrotechnika, kulinaria, rysunek techniczny, planowanie pracy, proces technologiczny, ochrona środowiska naturalnego, człowiek a wynalazek. Czterech badanych nauczycieli stwierdziło, że realizują programy użyteczne z punktu widzenia techniki, z mieszanymi technikami, polegającymi na doborze różnorodnych zadań projektowych. Wielu nauczycieli korzysta w planowaniu pracy dydaktyczno wychowawczej z propozycji Wydawnictwa Operon; 80 % badanych realizuje program tego wydawnictwa, tylko dwóch respondentów wskazało Wydawnictwo Nowa Era. Wykonywanie zadań praktycznych wśród uczniów gimnazjum jest zwykle ograniczone do projektowania z uwagi na brak pracowni technicznych. Przykłady zadań podawane przez respondentów to: plansza zawierająca schemat układu elektrycznego lub mechanicznego, model bryły geometrycznej do rzutowania, prezentacja multimedialna wybranego mechanizmu, urządzenia technicznego, itp., krótki film dydaktyczny o tematyce technicznej zawierający elementy orientacji zawodowej, ozdoba choinkowa z wykorzystaniem poznanych technik zdobienia materiałów papierniczych lub włókienniczych, maskotka wykonana z materiałów włókienniczych, rękawica kuchenna z

wykorzystaniem ściegów szycia ręcznego, modele przestrzenne z różnych materiałów obrazujące urządzenia techniczne, rysunki techniczne o różnym stopniu trudności, makiety skrzyżowań drogowych, znaki drogowe. Najczęściej nauczyciele w wybranych lub wspólnie z uczniami ustalanych dwóch modułach, przygotowują najpierw podstawy materiałoznawstwa, technologii, rysunku technicznego, aby następnie na lekcjach w szkole uczniowie wykonali projekt zadania technicznego. Sprawdzony przez nauczyciela projekt jest podstawą pracy praktycznej, jeśli są warunki w szkole do wytwarzania prac, bądź uczniowie w formie prezentacji multimedialnej opisują wykonanie, bądź też praca uczniów kończy się analizą i oceną wykonanych projektów.

Podstawową trudnością według badanych nauczycieli jest brak w szkołach warunków do działania praktycznego; brak pracowni, narzędzi, materiałów oraz podziału klas na grupy. Skarżą się też na brak znaczenia treści technicznych dla środowiska szkolnego; uczniów, nauczycieli, rodziców, z uwagi na słabe ich uwzględnianie w egzaminach gimnazjalnych. Uczniowie są chętni, zdaniem nauczycieli, do działania praktycznego. Dlatego też w propozycjach zmian w edukacji ogólnotechnicznej w gimnazjum, nauczyciele wszyscy postulowali stworzenie w szkołach warunków do praktycznego działania uczniów, włączenie w szerszym zakresie elementów doradztwa zawodowego oraz inowacji technicznych. Uczniowie w szkole powinni zostać zachęcani do poznawania nowoczesnych rozwiązań w technice w skali mikro i makro. Projektowane prace uczniów powinny wiązać się z kierunkiem zainteresowań i w miarę możliwości zaspokajać ich potrzeby. Oferowane przez szkołę moduły powinny równocześnie zawierać propozycje zadań technicznych możliwych do wykonania w danych warunkach.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wśród nauczycieli gimnazjum potwierdzają potrzebę praktycznego działania uczniów w ramach edukacji technicznej. Wprowadzenie działania uczniów w dotychczas realizowanych modułach występują, ale ograniczają się w wielu szkołach do projektów oraz prezentacji multimedialnych. Korzystanie z narzędzi technicznych, urządzeń jest minimalne, gdyż tylko nieliczne szkoły posiadają pracownie techniczne. Liczebność klas (25-30 uczniów), także przyczynia się do zaniechania przez nauczycieli praktycznych działań technicznych. Działania techniczne dają możliwości wielostronnej aktywności technicznej, w zakresie materiałoznawstwa, technologii, organizacji pracy, bhp, ozdabiania, sprawdzania walorów użytkowych wytworu. Wypracowane w ubiegłym stuleciu wzorce wychowania przez pracę, chociażby postulowane przez H. Pochanke (2) oraz wielu innych dydaktyków, wzmocnione dzisiejszymi możliwościami wspomagania komputerowego, przyczyniłyby się z pewnością do rozwoju młodej kadry techników i inżynierów, bez których pracy nie będzie postępu. Różnorodność modułów zajęć technicznych i związanych z tym działań pozwala na szerokie wykorzystanie przestrzeni technicznej i orientację młodzieży na potrzebne dziedziny przemysłu i usług.

Literatura

1. GERLACH, R. (red.), *Edukacja wobec rynku pracy; realia-możliwości-perspektywy*, Wydawnictwo. Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz, 2003. ISSN 0239-7757.
2. POCHANKE, H. *Dydaktyka techniki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1985, ISBN 83-01-06222-3.

Lektorował: dr hab .inż. Wiktoria Sobczyk, prof. AGH

Kontaktні adresa:

Elżbieta Mastalerz, dr, Instytut Techniki, Uniwersytet Pedagogiczny, ul.Podchorążych 2, 30-084 Kraków, e-mail: elzbietamastalerz@wp.pl